

Dysten Blikk

STJERNE ! VERDENEN

A v innholdet:

Sjakkspillet kan sees som «et sinnbilde på livet». Sjakk kan belyse hvordan idéen om viljens frihet må forstås. — Les artiklen: «Tanker over et sjakkbrett» av André Bjerke på side 5.

Sjakk er et konstruktivt spill hvor effektiviteten avhenger av en bestemt hurtighet.

Les hva Ragnar Borge skriver i «Sjakk - Fotball - Spennin» på side 2.

Er begynnelsen umulig? Carl Keilhau skriver om det i: «Nybegynner i sjakk». Se side 10.

Sjakkundervisning på skolen er populært.

Les artiklen: «Skolesjakk - Juniorsjakk» av S. Syndsen s. 9.

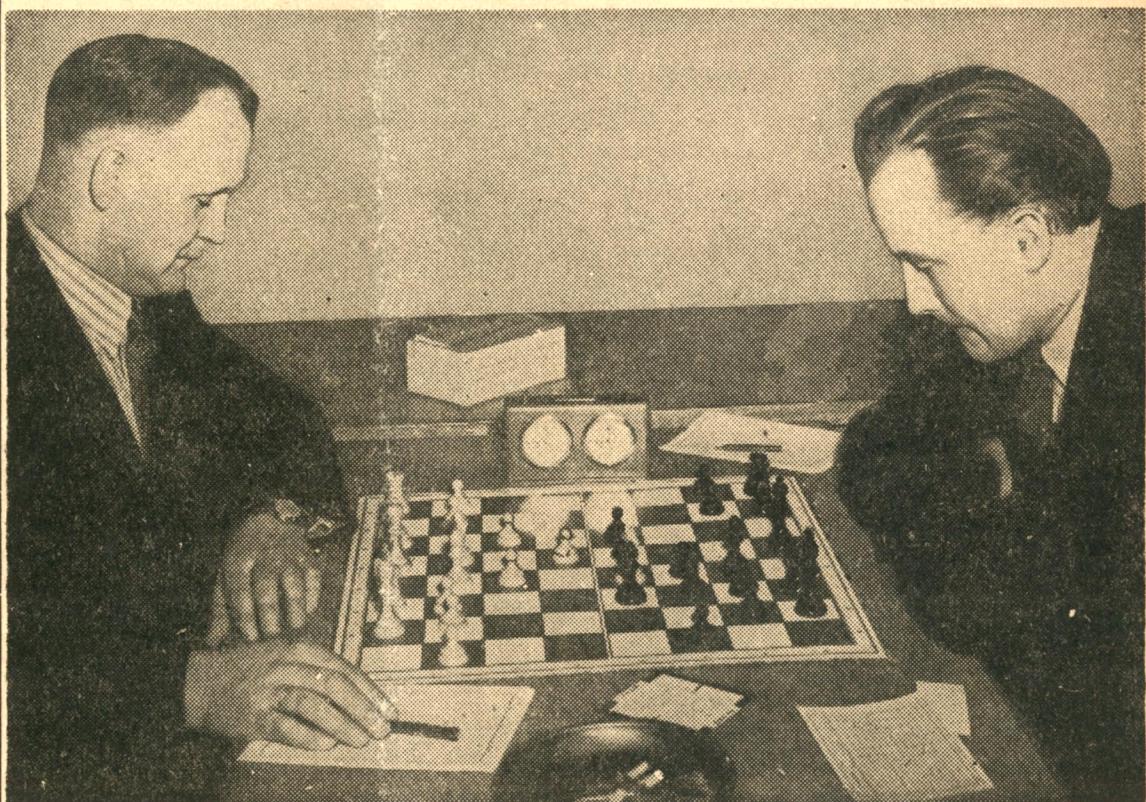
«Stjernen»s innbydelse side 13. - Hvorfor ikke gjøre et forsøk?

PROPAGANDASKRIFT
utgitt av
Sjakklubben «Stjernen»

Redaksjonskomité:
André Bjerke - Carl Keilhau - R. Borge

Ansv. redaktør:
Ragnar Borge

Distribusjon:
Gunnar Nilsen

Fra Oslo mesterskapet 1954.

Til venstre Kristian Stanes, Torshov og André Bjerke, Stjernen.

Spesialnummer

Trykt i 10.000 eksemplarer og utdelt gratis til alle husstander på Grünerløkka og Rodeløkka i Oslo.

Gullsmed

ROLF WIBETO

TORGATA 34 — TELEFON 42 42 91

Spesialitet: *Dørettspremier og
Foreningsmerker*

SJAKKLITTERATUR   **SPILL**

Lehne & Jacobsen

BOK- og PAPIRHANDEL

Trondhjemsveien 102 — Telefon 37 61 30 — Oslo

SNØGGVASK   Automatvaskeriet Snøggvask

Markveien 6 — Oslo — Telefon 37 44 88

Vi besørger Deres tøy vasket på 1 time.

De må selv sortere vasken.

Vasket og ikke vaskekte hver for seg.

Vi besørger også Deres tøy fullt ferdig rullet eller strøket.

Pr. 4 kg. tøy kr. 4,00. For henting og bringing kr. 1,00.

Whorfor ikke gjøre et forsøk!

Kjære leser!

Når vi har sendt Dem dette bladet, et spesialnummer av klubbavisen vår, er det fordi vi håper vi kanskje kunne gjøre Dem interessert i spillet sjakk som hobby i fristundene.

Vi tror nemlig selv at sjakk er den fineste av alle fritidssysler. Spillet er ikke bare morsomt, underholdende og meget spennende, det er også lærerikt og utviklende. Folk som forstår seg på det, mener at sjakk byr på de samme muligheter for åndelig utfoldelse som kunst, diktning og vitenskap. Når sjakk spilles slik som det undertiden gjøres av de store mesterne, kan prestasjonene bare sammenlignes med de fineste kunstverker, de mest forbløffende vitenskapelige oppdagelser.

Nå er det selvsagt ikke alle gitt å bli mestere i sjakk, likeså lite som det er alle gitt å bli mestere på andre områder. Noen har bedre anlegg enn andre; noen bruker mer tid på å dyktiggjøre seg enn andre. Men uansett prestasjonene vil alle ha glede av sjakk — unge og gamle, nybegynnere og mer øvede. Og alle vil kunne lære noe av spillet. Sjakkspillet oppører både fantasien og evnen til omhyggelig beregning, pågangsmotet og den iskalde beherskelsen. Først og fremst oppører den selvstendigheten: I sjakk

har en ingen andre enn seg selv å stole på — — —!

Men på tross av dette, på tross av at sjakk i høyeste grad er et kamp-spill, viser det seg at sjakk også fremmer kameratskapet. Det er alltid en hyggelig tone mellom sjakkspillerne. De har en felles interesse som knytter dem sammen.

Av disse grunner har man i flere land innført sjakk som fritidsbeskjæftigelse — ja, til dels endog som undervisningsfag for elever ved folkeskolene. I disse dager blir de første skritt i denne retning tatt her i landet.

Vår klubb, som har lokaler i Grünerløkka Folkets Hus har i samråd med Oslo og Omegns Sjakkrets innleddet et samarbeid med Grünerløkka skole og sørget for at sjakk blir innført som fritidsbeskjæftigelse der.

Vi ber om at alle som kan tenke seg å kikke litt nærmere på sjakkspillet, avlegger et besøk i våre lokaler. Skulle De selv være interessert, er De hjertelig velkommen. Vær endelig ikke redd fordi De kanskje har for liten øvelse eller slett ingen øvelse i det hele tatt! Sjakk må nå engang læres, så hvorfor ikke begynne med begynnelsen? — —

Med hilsen

SJAKKLUBBEN STJERNEN

Sjakk - Fotball - Spenning

R A G N A R B O R G E :

I de fleste sjakkbøker står det som regel: Sjakk, det guddomelige spill. — Det kongelige spill. — Sjakk er et edelt spill. Det er superlativer som ruver. Men en ting er sikkert, at den dag i dag brukes det sjakkipartier fra det forrige århundre som demonstrasjon i sjakkskolen, udødelige partier blir fremvist og vil fortsatt bli fremvist i uendelig tid fremover. — Sjakk er et klassisk spill.

Vi leser ofte i dagspressen at ordet sjakk går igjen i storpolitikken, brukt som målestokk for å fremheve noe gedigent, eller fremkaste tanken om at en handling er gjenstand for mistenksomhet. Vi har lest at sjakk og musikk hører sammen, kunsten likeledes, med andre ord er sjakk et intellektuelt spill.

Et sjakkiparti er en kamp mellom to hjerner. Allikevel er ikke sjakk bare et tankespill, det er i like høy grad et fornuftens spill. De som ennå ikke har lært å spille sjakk, vet ikke hvor innholdsrikt spillet er. — For å gjøre det lettest forståelig, hvilken spenning man går igjennom, og hvilken opplevelse det er, kan vi foreta en sammenligning.

Vi kunne for eksempel velge fotball. Nå, når vi skal snakke fotball, vil jeg først få nevne, at Fredrikstad Fotballklubb — som i tredveårene holdt hegemoniet i norsk fotball, spilte sjakk vinterkveldene for å kun-

ne sette seg inn i strategiens hemmeligheter. Det var slett ingen dårlig idé, for fotball kan sammenlignes med sjakk, eller omvendt.

Som vi alle vet spilles en fotballkamp mellom to lag, 11 mann på hvert lag, som stilles opp på hver sin banehalvdel. Vi later nå som vi er eksperter i fotball og kjener alle spillets regler og faser. — Vi går til en kamp med spent forventning, ikke som tribunetråkkere — heller ikke som tilskuere — men som kyndige fotball-entusiaster. Tilhengere av god fotball — det er det vi er.

Skulle det komme noen og spørre oss: — Hva er fotball? så må vi kunne svare på det.

Fotball er et konstruktivt spill, hvor effektiviteten avhenger av en bestemt hurtighet. Det store øyeblikket er kommet da vi entrer banen som konstruktive spillere. — Sammen skal vi bygge opp planlagte kombinasjoner hvor våre angrepsspillere føres inn i de riktige posisjoner. Går spillet i det riktige tempo, blir angrepet effektivt. Når kampen er i full gang, går vi til angrep. Våre spillere kombinerer seg fremover, ballen går fra mann til mann. Situasjonen er katastrofal for våre motstandere. Vingen forserer frem til dødlinjen og gir en flott pasning som vil avslutte denne fine kombinasjonen, — indre venstre løper til, men er ikke raskt nok fremme, angrepet

førte ikke frem, det ble en mislykket kombinasjon. Og så er det det hender, plutselig er det våre motstandere som angriper, vi må konsentrere oss om forsvarer, avverge en katastrofe, den samme katastrofen våre motstandere opplevet for et øyeblikk siden. Det er uhøyre spennende, vi er midt opp i en hektisk forsvarskamp. — Motstanderne stormer på, det er farlig. Et par av våre angrepsløpere må trekkes ned for å hjelpe til i forsvarer, angripernes indre høyre fører opp, og i hurtig tempo stormer vingen på, men kommer innenfor vår høyre back før ballen, og det blåses for off-side. — Situasjonen er avklaret. Nå er det vi som behersker midtbane-spillet, vi har taket på kampen, og vi har de beste muligheter for å bygge opp nye angrep. Spillet går sin gang med angrep og motangrep. Dommeren blåser for full tid. Kampen er slutt. Resultatet ja, vi skulle kanskje hatt det med, men det er ikke det som er poenget her. Har vi seiret, eller lidd nederlag, det er ikke det som er tingen. Hovedsaken er at vi har deltatt.

— — —
Så tilbake til sjakk. Vi later nå som vi er eksperter i sjakk, og kjener alle spillets regler og faser. Skulle det komme noen og spørre oss — Hva er sjakk? — så må vi kunne svare på det.

Sjakk er et konstruktivt spill hvor effektiviteten avhenger av en bestemt hurtighet (tempo). Her iler jeg med å gjøre oppmerksom på at hurtighet i sjakk ikke har noe med tidsenhet å gjøre. Med tempo meneres når angriperen ved en listig plan, ved et offer eller lignende tiltvinger seg et ekstratrekk (Tempovinst) eller når en forsvarer seg og ved en feil forærer bort et trekk (Tempotap).

Les André Bjerkes kommentarer til «det evige skjonne parti» på annet sted i dette blad.

Vi går til en sjakk-kamp med spent forventning, ikke for å se på, vi er sjakkentusiaster, tilhengere av spillet — det er det vi er.

Som kjent foregår spillet på et brett med 64 felter, vi har 16 brikker hver oss, som stilles opp på sine bestemte plasser, i likhet med et fotball-lag. — Vi setter oss til spillebordet, kampen kan begynne.

Først ut med sentrumsbøndene. Det er en kamp om å besette centrum. Vi er kommet godt ut av åpningen, vi behersker sentrum, og har de beste angrepsmuligheter. Offiserene rykker ut og inntar sine posisjoner, vi er klar til angrep. Nå oppdager vi en svakhet hos motstanderen og nå skal vi være konstruktive, vi legger

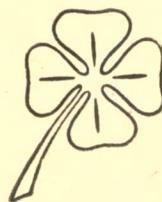
våre planer opp til en kombinasjon og retter angrepet mot et bestemt felt, kan vi utføre kombinasjonen i riktig tempo, blir spillet effektivt. — Motstanderen befinner seg nå i en farlig situasjon, stillingen er katastrofal, og nå ser vi avslutningen på en fin kombinasjon, et bondefremstøt vil frata vår motstander enhver mulighet til å kunne forsvare seg, men plutselig blir vårt angrep avbrutt av en uventet sjakk. Kongen er angrepet og står i sjakk. — Og så er det det hender. Motstanderen har ridd stormen av, og går til angrep. Vi må koncentrere oss om forsvaret. Det er uhyre spennende, vi er midt opp i en hektisk forsvarskamp — en av våre løpere må trekkes tilbake for å hjelpe til med å avverge en katastrofe, den samme katastrofen som vår motstander opplevet for litt siden, nye offiserer settes inn i angrepet, det er farlig. Motstanderen ofrer en offiser for å sette vår konge matt, men kombinasjonen blir ikke utført i det riktige tempo, vi tar imot offeret og situasjonen er avklaret. Spillet skifter med angrep og motangrep, vi har etter herredømmet over stillingen, behersker sentrum og har muligheter til å bygge opp nye angrep. Omsider er kampen slutt. Resultatet, ja vi skulle kanskje tatt det med, men det

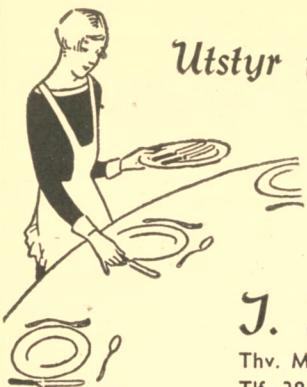
er ikke det som er poenget her. Har vi seiret eller lidd nederlag, det er ikke det som er tingen. Hovedsaken er at vi har deltatt.

En fritidsbeskjæftigelse, en form for avkobling som gir spenning for avspenning, det er det vi sysler med.

— — —
Ja, kjære leser, — mange av dere pusler kanskje med litt sjakk til hjemmebruk. Jeg formoder at De flere ganger har kommet på den tanken at De ville slutte Dem til en sjakkklubb, men av en eller annen grunn er det aldri blitt noe av. De føler Dem kanskje ikke god nok som spiller, og da er det motet som hindrer Dem i å gjøre det vi mener er fornuf-
tig.

For å bli sjakkspiller kreves hverken mot eller dyktighet. Det eneste som kreves er interesse, har De det, så har De alt det som en sjakkspiller behøver. Da kan De dyrke sjakkspillet som det det er, nemlig en fritidsbeskjæftigelse. Etter hvert som De lærer spillet å kjenne, vil De oppdage at de superlativer som er nevnt før, er sanne. De vil også oppdage en annen ting som er like til-trekkende som selve spillet. — God klubbånd, godt kameratskap er det som binder oss sammen i vår felles interesse for sjakk.

Udstyr for kjøkken

Glass
Stentøy
Presangartikler

J. Karlsen

Thv. Meyersgt 83
Tlf. 38 07 52

Som den glade feier jeg er
tar jeg alt som er til besvær.
Kjeledekker Norma Hamar
og noe annet som ryker.
Ring 11te distrikt og Strøm
til Dere fyker.

Tølvermester Nils Strøm

Telefon 68 48 26

Liker De samnorsk!

Eller er De riksmålsmann!

Da må De lese kamporganet for riksmålet:

Redaktør: André Bjerke

Abonnement kr. 10,00 pr. år. — Løssa'g kr. 1,25.

Ekspedisjon: Rosenkrantzgaten 10 - værelse 411 - Oslo - Telefon 33 09 14

ROLF JOHANNESSEN

(Brenselcentralens utsalg)
Thv. Meyersgt. 68
Telefon 42 63 95

Alt i brensel
Prima koko

Spesialforretning i radio

Vi fører alle anerkjente merker,
og vårt kjempeutvalg gjør det
lettere å finne en radio
som passer.

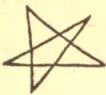

— G O D S E R V I C E ! —

Rimelig avbetaling inntil 12 måneder

NORSK TELEVISJON OG RADIO A/S
ARBEIDERADIO

Youngs gt. 13, Oslo - Telefon 42 07 37

TANKER OVER ET SJAKKBRETT

Utdrag av artikkel i tidsskriftet «Spektrum» nr. 6 1953.

Nylig gikk det opp for meg at sjakkspillet kan sees som et «sinnbilde på livet».

Det kan bidra til å kaste lys over et eldgammelt filosofisk problem: forholdet mellom frihet og lovmessighet i det enkelte menneskeliv, spørsmålet om individets ansvar for sine handlinger. Sjakk kan belyse hvordan idéen om *viljens frihet* må forståes.

Jeg har lyst til å belyse dette frihetsbegrepet fra en ny vinkel, nemlig ved hjelp av et sjakkparti.

«DET EVIG SKJØNNE PARTI»

Hvit: **Paul Morphy** Svart: **Hertug Karl von Braunschweig og grev Isouard**

1. e2—e4 e7—e5
 2. Sg1—f3 d7—d6

Dekker den angrepne bonden på e5. Trekket har den skyggeside at diagonalen a3—f8 blir sperret for den svarte kongeløperen. Bedre var det å dekke bonden med Sb8—c6. Allerede her i partiets anslag røper Svart den sentrale svakhet i sin spillestil; senere vil det vise seg hvordan Svart stadig stiller sine brikker i veien for hverandre og innskrenker deres aksjonsradius.

3. d₂—d₄

Fortsetter konsekvent angrepet på bonden e5 og truer nå med å vinne en sentrumsbonde: 4) d4×e5, d6×e5. 5) Dd1×d8+, Ke8×d8. 6) Sf3×e5. Legg merke til at Hvits bondetrekks ikke medfører noen innesperring av offiseren. Hvit **utvider** for hvert trekk sine brikkers virkefelt. Etter 3) d2—d4 har således både dronning-

løperen og kongeløperen fikk frie
diagonaler å bevege seg på.

3..... Lc8—g4?

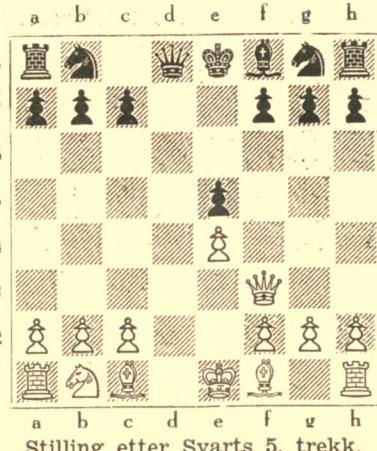
Parerer Hvits trusel ved å binde den hvite kongespringeren. (Flyttes den, blir dronningen på d1 slått av løperen.) Dette viser seg å være et alvorlig feiltrekk, som hvit øyeblikkelig utnytter. Svart kommer til å bli liggende etter i utviklingen; han blir akterutseilt i mobiliseringen av stridskrefteiene. Bedre var paraden 3) —, Sb8—d7 (direkte dekning av bonden e5), eller 3) —, Sg8—f6 (et motangrep på hvits bonde e4).

4. d4×e5 Lg4×f3

Dermed påskynner Svart motstanderens mobilisering (eller «utvikling», som det kalles i sjakksproget. Når man bringer en ny offiser i spill, heter det at man «utvikler» den.) Men avslaget på f3 skjertvungent og er en nødvendig følge av Svarts foregående feiltrekk. — («Das eben ist der Fluch der bösen Tat, dass sie fortzeugend Böses muss gebären.») Svart kan ikke spille 4) —, d6×e5. Da følger det 5) Dd1×d8+, Ke8×d8. 6) Sf3×e5, og Hvit har vunnet en sentrumsbonde, (Hvilket er tilstrekkelig til å vinne partiet.)

5. Dd1×f3 d6×e5

Her vil vi stanse opp og betrakte
stillingen.

Begge parter har gjort like mange trekk, og stillingen er nesten symmetrisk, det er først og fremst den hvite dronningen på f3 som forstyrre speilbildet. Men dette brudd på symmetrien er meget vesentlig. Teller vi opp de «synlige» trekk på brettet (Hvit: e4 og Df3, Svart: e5), ser vi at Hvit nå ligger ett trekk foran. Han har, som man sier, «vunnet et tempo». Morphys mesterskap lå i hans makeløse utnyttelse av slike tempogevinster. Her var det den amerikanske pioner-ånden kom til syne!

At den ene part har et forsprang i utvikling, er av særlig betydning i de såkalte åpne stillinger. At en stilling er «åpen», vil si at det på brettet finnes en eller flere vertikale linjer som ikke er sperret av bønder, slik at de kan gi fri passasje for dronning og tårn. I den foreliggende posisjon er det d-linjen som er åpen. Og i det følgende får vi se hvordan Hvit avgjør partiet nettopp gjennom en kraftkonsentrasjon på d-linjen.

6. Lf1—c4

Bringer en ny offiser i spill og truer nå matt på f7. (Df3×f7 matt)

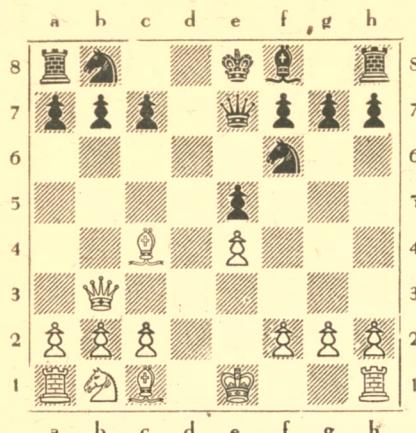
6. .... Sg8-f6?

Parerer matt-truselen, men over-
ser Hvits neste attakk.

7. Df3—b3

Hvit har manøvrefrihet til å «operere på de indre linjer»: I en ilmarsj flyttes hovedstyrken over fra høyre til venstre fløy. Dronningtrekket innebærer et energisk dobbeltangrep; det trues nå med innslag både på b7 og f7. Svart kan ikke parere begge truslene, og han kan heller ikke slå bonden på e4, da det i så fall følger matt i to trekk: 7) —, Sf6×e4? 8) Lc4×f7+, Ke8—d7. 9) Db3—e6 matt. (Eller: 8) —, Ke8—e7. 9. Db3—e6 matt).

7. .... Dd8—e7

Stilling etter Svarts 7. trekk.

På ny er matten forhindret. Hvis Hvit nå slår bonden på b7, vil Svart gi en dronning-sjakk på b4, og dermed tvinge Hvit til dronningavbytte. Den hvite dronningen betegner en konstant og livsfarlig trusel mot den svarte stilling; kan Svart få byttet ut den meget aktive hvite damen mot den passive svarte, vil han få et viktig pusterom.

Stillingen viser for øvrig hvordan de svarte offiserene mer og mer kommer til å stå i veien for hverandre — en følge av at Svart har neglisiert kravet om utvikling. Etter det siste trekket sperrer dronningen for løperen på f8, som igjen hindrer tåret på h8 å komme i spill. Det er som når en kropp er forgiftet i ett organ: det forplanter seg straks til hele organismen.

8. Sb1—c3

Hvit bryr seg ikke om bonden på b7. Istedent forhindrer han sjakken på b4 ved å utvikle en ny offiser. Legg merke til hvor raskt han nå fullender sin mobilisering og kaster alle styrker inn i angrepet på den svarte kongestilling. Og legg merke til hvor harmonisk hans offiserer virker sammen og koordineres i den felles oppgave — i motsetning til de svarte offiserene som bare hemmer hverandre. Hvits posisjon anskueliggjør en fri utfoldelse av krefter og evner, mens den svarte stillingen gir bildet av en knugende indre konflikt.

8. .... c7—c6

Dermen er bonden b7 dekket (av dronningen).

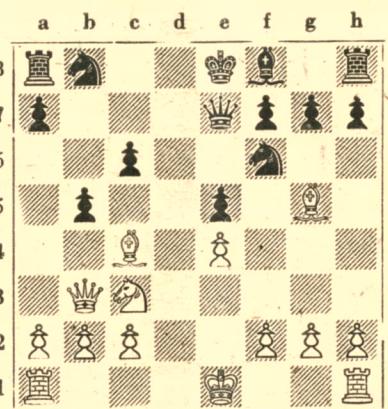
9. Lc1—g5

Enda en ny offiser bringes i spill og Svart blir ytterligere hemmet i sin bevegelsesfrihet: løperen binder

den svarte springeren. Dessuten åpner løpertrekket passasjen for det hvite a-tårn. Dette er utviklingens hemmelighet: hver kraft som frigjøres (løper g5), åpner muligheten for å frigjøre nye krefter (tårn a1). Omvendt avslører Svarts posisjon hemmings hemmelighet: hver kraft som stenges inne (løper f8) sperrer samtidig for andre krefter (tårn h8).

9. .... b7—b5?

Et desperat forsøk på å slå fienden tilbake. Svart går til angrep på et frontavsnitt hvor Hvit har en veldig overmakt — følgelig er aksjonen dømt til å mislykkes. Her hadde Svart sin siste sjanse til å muliggjøre utviklingen av sin avstengte kongefløy. Han måtte trekke Det7—c7, så løperen kunne komme i spill. Nå blir løper f8 og tårn h8 stående i sin utgangsstilling helt til partiets slutt. Et sorgelig bilde på ubrukete krefter!

Stilling etter Svarts 9. trekk.

Vi ser at Hvit har utviklet fire offiserer og Svart bare to. Dessuten står begge de hvite tårn parat til å kastes inn i et angrep på d-linjen. I en slik situasjon er det ofte berettiget å offre en offiser for å slå en avgjørende bresje i forsvarsstillingen.

10. Sc3×b5!

Idet springeren blir ofret, virker den som en rambukk; bondabarriéren som beskytter kongens flanke blir ført vekk, og det åpnes to nye angrepsslinjer. Den hvite løper får diagonalen a4—e8 (direkte beskytning av kongen!) og senere får den hvite dronning fri passasje på b-linjen (angrepsmål: b8).

10. .... c6×b5

11. Lc4×b5+ Sb8—d7

12. 0—0—0 Ta8—d8

13. Td1×d7!

Det ene tåret gir plass for det neste. Tempo, tempo!

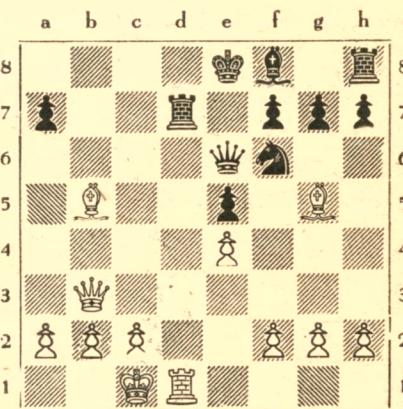
13. .... Td8×d7

14. Th1—d1

Dermed er alle hvits offiserer mobilisert. Alle utfolder sin maksimale kraft. Og alle viser de seg å samvirke mot et og samme punkt: d8.

14. .... De7—e6

Et siste fortvilet forsøk på å få luft. Svart åpner omsider (og for sent!) for løperen; han opphever bindingen av springeren og tilbyr dronningavbytte. Hvit har nå en slagen landevei til seieren: 15) Db3×e6+, f7×e6. 16) Lg5×f6, g7×f6. 17) Td1×d7. Dermed vil han ha gjenerobret det ofrede materiell, og med sin overvekt av bønder vinner han lett sluttspillet. Men Morphy unngår denne trivielle gevinstvarianten. Istedentfor å erobre svarts materiell, ofrer han sin egen droning — for dermed å gi motstanderen «en død i skjønhet».

Stilling etter Svarts 14. trekk.

15. Lb5×d7+

Se nå hvor fullkommen de hvite styrkene samarbeider: Først åpner løperen veien for dronningen (fri passasje til b8) og for den annen løper (fri passasje til d8). I neste trekk åpner så dronningen d-linjen for tåret, som i samarbeide med løper g5 setter matt på d8.

15. .... Sf6—d7

Etter dette trekket, kan det et øyeblikk se ut som om Svart har ridd stormen av. Endelig later det til at han får pusterom til å utvikle sin kongefløy. En enkel oppstelling viser oss at han har vunnet en springer. Burde han ikke da også vinne partiet?

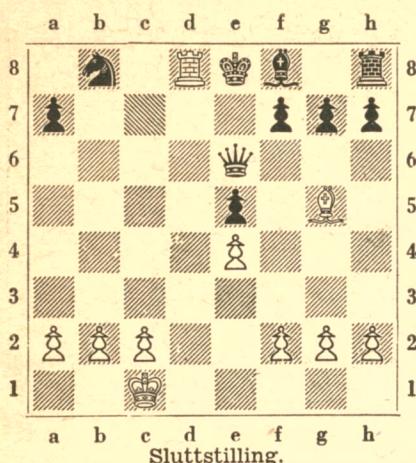
16. Db3—b8+!!

Et lyn fra klar himmel.

16. .... Sd7×b8

Det finnes ikke noe annet svarttrekk.

17. Td1—d8 matt.

Denne usedvanlig vakre sluttstillingen er verd et lite studium. Som vi ser, har Svart en veldig materiell overvekt — dronning og springer —, men hans offiserer står deplasert, og overvekten er verdiløs; han er hjelpelest matt. Hvit har ikke andre offiserer enn de to — tårn og løper — som medvirker i mattbildet. Alle de øvrige er «brukt opp» i bestrebelsen for å nå spillets mål. Hvit har ikke spilt tiden med overflødige bondetrekk; legg merke til at seks av Hvits bønder står på sine opprinnelige plasser. Denne sluttstillingen gir oss et bilde av virkemidlene fullkomne økonomi. Og hele partiet anskueliggjør en åndens seier over materien, kvalitetens seier over kvantiteten, idéens seier overallet.

Ingen vil kunne benekte at mennesket er underkastet en rekke lover: kjemiske og fysiske, biologiske og psykologiske. Hvis vi nå betrakter sjakkspillet som et sinnbilde på livet, kan vi si at de mekanisk virkende naturlover tilsvarer spillereglene i sjakk. Sjakkspilleren har ingen frihet til å la dronningen bevege seg som en springer, like lite som mennesket har noen frihet til å falle oppover. Spilleren må underordne seg reglene om brikkenes gangart.

Men sjakkspillet har også andre lover enn selve spillereglene; her virker det man

kan kalle stillingens krav. Og disse krav har spilleren frihet til å sette seg ut over; man har full anledning til å gjøre svake, dårlige trekk. I det foranstående parti har Svart tre ganger satt seg ut over hva stillingen krever (i tredje, sjette og niente trekk). Det er dette som medfører at han taper partiet.

Mens spillereglene tilsvarer naturlovene, kan man si at stillingens krav i sjakkpartiet tilsvarer de moralske lover i livet. Og dermed mener jeg ikke en eller annen fastlagt moralkodeks av bud og forskrifter. Med «de moralske lover» forstår jeg en faktisk virkende lovmessighet, like påviselig som gravitasjonen: nemlig dette som bevirker at våre handlinger får kvalitative følger for vårt liv. Nøyaktig slik forholder det seg i sjakkpartiet: med hvert trekk former spilleren så å si sin skjebne på brettet. (Idet stillingen til enhver tid kan sees i analogi med en livssituasjon). Det er sjakkspillets moralske lov som ytrer seg i at Morphy vinner, mens greven og hertugen taper.

Morphy vinner ved en riktig utnyttelse av valgfriheten: han bøyer seg under en høyere nødvendighet — stillingens krav. Nettopp derfor beholder hans brikker sin manøverfrihet under hele partiet. Motparten blir satt matt fordi han stadig forsynder seg mot stillingen, og bryter «den moralske lov». Fordi Svart tar seg friheter, blir hans manøverfrihet stadig innskrenket, så han til slutt ikke lenger har noe valg i det hele tatt. I 16. trekk har Svart således bare en eneste tillatt parade: han må slå hvits dronning med springeren (Sd7×b8). Også dette kjenner vi fra morallovens virkninger i livet: den som neglisjerer livssitu-

asjonens krav vil til slutt miste alle muligheter for valg. Han blir virkelig determinert i sine handlinger — som en narkotiker er det. Den form for ufrihet som kalles last, er jo en følge av et forutgående misbruk av friheten. Lasten i livet tilsvarer tvangstrekket på et sjakkbrett. Ved sine grove feiltrekk (eller «bukker» som det heter — hvilket henspiller på at Fanden har bukkeskjegg!) — har Svart bragt seg selv i den «lastefulle» situasjon i 16. trekk. Og dette fører igjen til utslettselen i 17. trekk — ordet «matt» betyr død.

Morphys seier gir seg altså ikke som et resultat av mekaniske regler — spillereglene i seg selv kan ikke frembringe noe sjakkparti, like lite som naturlovere kan frembringe et menneskeliv! Seieren er en følge av hans frie, åndelige innsats. Og hans spillestil er en syntese av frihet og nødvendighet: fritt bøyer han seg for stillingens krav, som bl. a. fordrer en hurtig og harmonisk utvikling av de krefter og evner man har fått til rådighet (symbolisk uttrykt i brikkene; legg merke til at Morphy under åpningen nesten i hvert trekk utvikler en ny offiser!). Motparten taper fordi han neglisjerer det nødvendige (hans kongefløy forblir uutviklet helt til slutt; offiserene står i veien for hverandre). Han forspiser seg grådig på de hvite brikkene; ønsket om materiell vinning er hans bærende — og falske — idé, den som til slutt fører ham inn i onkel Severins trekktvangsmatt. Morphy derimot ofrer alle sine offiserer på to nær — og disse to er det som til slutt setter matt. Atter en moralisk sannhet: det materiale livet har gitt oss, er til for å forbrukes!

L. Ringkilens Lyoprodukter
Helgesensgt. 70

Produksjon,
engros og
agentur i

elektrisk utstyr

Sideros Mek. Verksted A.s

Telefon

37 27 21

37 26 21

Sannergt. 29 - Oslo

Meddelelse

Husmødre sender sin vask til

J. Jacobsens Vaskeri (ikke automat)

Sannergaten 23

Våtvask ..... kr. 0,95 pr. kg. (kokekte)

Tørrvask ..... kr. 1,30 pr. kg.

Tillegg for blandet vask .. kr. 0,25 pr. kg.

Bløtlegger og koker tøyet.

Send tøyet i
oppstøtt stand

Ring **37 74 26** vi henter og bringer til samme pris.

Gå til

G. Ramdahl & Sønn

Skofabrikk og Reparasjonsverksted

Etabl. 1906

Sannergaten 23 - Telefon 37 36 88

Vårt motto:

Godt arbeid — Fornøyde kunder

Håndsymaskiner kr. 405,00

Motorer ..... kr. 170,00

Rimelig avbetalning

Lorang Andersen

Vogtsgt. 42 - Tlf. 37 14 60

SKOLESJAKK JUNIORSJAKK

Vi som bor i dette landet, og som nyter landets sosiale goder merker nok dessverre også at vi ikke er like langt fremme i alle retninger, selv om vi er et foregangsland i sosiale spørsmål.

Sjakkspillet har vært lite eller ikke påaktet fra myndighetenes side, ennskjønt spillet har både sosial og kulturell betydning.

For uinngivde høres det kanskje noe pretensiøst, men vi som har arbeidet med dette i mange år, har fått visshet for hvilken betydning dette spillet kan ha. Det lærer utøveren: Konsentrasjon, nøyaktighet, logisk og selvstendig tenkning. Det bringer mot (sjakk er et modig spill) det lærer en (tvinger en) til å ta en avgjørelse. Kort sagt: Det hjelper en til å bli et nyttig menneske. Som underholdning er det interessant og fengslende (i noen tilfeller dessverre også helt besettende). Det er et ærlig spill uten tilfeldigheter. Sist og ikke minst — lærer det en å beherske både ens natur og nerver.

Organiserte sjakkspillere har i lange tider bearbeidet myndighetene om spillets betydning, og om dets utbredelse og berettigelse. Omsider har det lykkes oss at noen instanser har lånt oss øre. Kanskje det kommer av at flere og flere nasjoner innfører sjakk i skolen som regulært fag. Nu har vi også her hjemme delvis oppnådd å innføre sjakk i skolen. Det er foreløpig helt frivillig,

men vi håper med tiden å få innført det som fag, om enn ikke som eksamensfag. På helt frivillig basis har flere sjakklubber påtatt seg å undervise elevene i folkeskolens 6te og 7de klasse utenfor skoletiden. Sjakklubben «Stjernen» som har vært en av de aller fremste i dette arbeide, har sett det som sin oppgave å «adoptere» Grünerløkka skole, som den geografisk sogner til. «Stjernen» har «levet» på Grünerløkka i over 30 år (adr. p. t. se side 1.)

Undervisningen på Grünerløkka skole har pågått en halv sesong, og resultatene har fullt ut svart til forventningene, og vi ser med glede frem til å ta fatt igjen etter sommerferien. Der hvor overlærere og/eller klasseforstandere er forespurt om de elever som lærer å spille sjakk har forsømt sine skoleplikter eller vist tilbakegang, har svaret ikke vært negativt i noen tilfelle — snarere tvert om.

Sjakklubben «Stjernen» har på sin siste generalforsamling vedtatt å opprette en junioravdeling. Dette ble vedtatt på grunn av de mange forespørslar nettopp fra de elever som allerede har lært spillet på skolen. Etter vedtaket har styret i samråd med klubbens «eldste garde» utarbeidet spesielle lover for junioravdelingen.

Nedenfor gjengis noen utdrag fra disse lover:

§ 2. Avdelingen skal være en selvstendig enhet under «Stjernen»s beskyttelse.

§ 3. En hver gutt som har fylt 10 år og ikke er over 16 år kan opptas som medlem. Innmeldelsesskjema må utfilles og undertegnes av en av hans foresatte. (Se for øvrig innmeldingsskjema side 15.)

§ 5. Avdelingen skal hver spilledag ha tilsyn fra to tilitsmenn valgt av hovedstyret.

§ 4. Innskrivningspenge er kr. 2,—. Kontingent kr. 1,— pr. måned, dog ikke for juni, juli og august.

§ 7. Spillet foregår i eget lokale. Spilletiden er fra kl. 17 til kl. 20. Røkning i lokalet er strengt forbudt.

§ 11. Senioravdelingens styre er junioravdelingens høyeste myndighet, og skal alltid ha kontakt med foresatte og/eller medlemmets skole. Sjakk skal være fritidsbeskjæftigelse og hobby. Den skal ikke være til trengsel for lekselesning eller annen utdannelse. I motsatt fall blir medlemmet utelukket for kortere eller lengere tid.

Et foreldremøte holdes en gang årlig med Sjakklubben «Stjernen»s styre.

Som en ser av ovenstående søker «Stjernen» å tilrettelegge medlemskap for gutter så for svarlig som mulig og med den beste kontroll. Samtidig søker vi å eliminere mulighetene for å «drive» i gatene i den mørke årstid uten mål og med.

to—eSS.

Nybegynner i Sjakk

PIRAT

Det er et ordtak som lyder: All begynnelse er vanskelig. Det er ikke noe dårlig ordtak. Men enda bedre ville det vært hvis det hadde hett: ~~All~~ All begynnelse er umulig.

Slik burde iallfall ordtaket lyde hvis det er sjakk det er tale om.

Det hele begynner gjerne med at en eller annen tilsynelatende vennlig sjel påtar seg å forklare en noe om sjakk. Man blir plasert foran et sjakkbrett med de hvite og svarte brikkene på plass, og allerede på dette tidspunkt, før noe som helst har hendt, begynner det å svimle for en, fordi det viser seg å være ikke mindre enn 32 brikker på dette brettet med 64 ruter. Det er såvidt de får plass! Den som ser synet for første gang, må uvilkårlig si til seg selv at det beste man kan gjøre med brikkene, er å la dem bli stående der de står. Ellers vil det bare bli trengsel, kaos og forvirring.

Imidlertid forklarer denne vennlige sjelen, sjakklæreren, at poenget nettopp er at brikkene skal flyttes. Med ettertrykk på *skal*: Man er simpelthen nødt til å flytte dem! — Mange sjakkipartier er da også ganske riktig tapt på grunn av denne urimelige tvang. Nok av det — sjakklæreren gir seg i kast med å innvie en i myster-

iene. Han peker på brikkene etter tur og sier at dét er kongen, dét er dronningen, dét er løperen, dét er springeren, dét er tårfnet og dét er en bonde.

Det lyder jo oppmunrende og ikke langt fra forståelig. — Men så er det at man skal lære hvordan brikkene går. Og nå begynner sjakklæreren å tale i tunger. Han taler om at løperen går på skrå, tårfnet rett fram, dronningen både på skrå og rett fram, bøndene rett fram og springeren to fram og en til siden eller en fram og to til siden.

Det sier seg selv at det ikke er noe menneske som kan oppfatte halvparten av alt dette på en gang. To fram og en til siden og en fram og to til siden? Det lyder som det rene tøv, hva det etter all sansynlighet også er. Som begynner velger man å ta det sikre for det usikre. Av den lange leksa sjakklæreren lirer av seg, har man iallfall oppfattet to ting. For det første at tårfnene, som ser solide ut og faller godt i hånden, kan gå rett fram. For det annet at også bøndene kan gå rett fram. Stort mer kan det vel heller ikke være grunn til å huske. For er det ikke nettopp fram man skal — fram til fiendens leir for å tilintetgjøre ham?

Nybegynnerens plan for spil-

let gir seg i grunnen av seg selv. Den er enkel, klar og logisk. Tårfnene står av en eller annen grunn ytterst i hjørnene, med hver sin bonde foran seg. Hvis man følgelig vil bevege tårfnene og ikke flytte dem vekk fra brettet og ut på bordduken, må man åpenbart gjøre plass for deres seierrike fremmarsj ved først å flytte bøndene foran dem.

Nybegynnerens første trekk er derfor selvvinnlysende. Man tar bonden lengst til høyre og flytter den to skritt fram. — I neste trekk flytter man tårfnet etter bonden. Trekk nummer 3 blir da å flytte bonden lengst til venstre to skritt fram, og i fjerde trekk følger det andre tårfnet.

Tårfnene er nå fullt mobilitert og klare til aksjon ute på selve slagmarken.

I mellomtiden har ens motstander, sjakklæreren, gjort en del trekk som etter alt å dømme er fullstendig meningsløse. Istedenfor å utvikle tårfnene, to av spillets sterkeste brikker, foretar motstanderen noen tidsødende manøvrer med bøndene i sentrum. Han flytter også ut løperen, likeså dronningen. — Han flytter den på underlig vis på skrå, idet han formodentlig juksar og overtrer spillereglene. Imidlertid er det intet som tyder på at disse under-

fundige manøvrer har noen fornuftig hensikt. Ikke med et eneste trekk har jo motstanderen angrepet ens to tårn, som står oppmarsjert på fløyene og peker fryktinngydende mot fienden.

I dette øyeblikk er man som nybegynner stemt for å tilbakevise den latterlige påstand om at sjakk er et vanskelig spill. Tvert imot viser det jo at første gang man tar i en sjakkbrukke, står man allerede etter 4 trekk til gevinst. Ens motstander, som har spilt sjakk i mange år, er som et barn i hendene på nybegynneren. Det er pinlig — men slik er nå en gang situasjonen.

Det neste er at sjakklæreren gjør et trekk med dronningen,

Sjakk matt.

hvoretter han bemerker:

— Matt? spør man da — vantro.

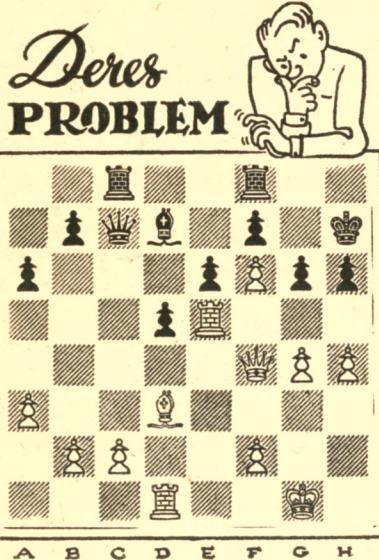
— Matt, gjentar sjakklæreren. Og idet han uttaler ordet, avslører han at han slett ikke er den vennlige sjel han med arg list har utgitt seg å være. Tvert imot viser han seg å være en djevel i menneskeskikkelse. For om hans grusomme munn leirer det seg nå et vennlig nedlatende overbærende smil:

— Ta det ikke så tungt! sier han. Det er alltid vanskelig i begynnelsen!

Og slike skal man høre når man nettopp har lidt et like forsmedelig som urettferdig nederlag. — For var det ikke urettferdig at motstanderen kom stikkende med den dumme dronningen, nettopp som ens egen tårn hadde trygget grunnlaget for en knusende seier?

Slike tanker nager nybegynneren. Og slike tanker skal alltid fortsette å nage oss som riktignok har spilt sjakk i mange år siden den gang vi tok i en brikke for første gang, — men som siden aldri er kommet lenger enn til begynnerstadiet.

*Loffet den avdøde
fayfolku Karl Keilham i
Sjømenesidenem.*

at De som «hvitt» trekker og vinner —

— at De som kunde til oss veien finner!

Stenklev & Finkenhavn %
YOUNGSTØRGET 4. OSLO SKREDDERI — «GENUINE»-KONFEKSJON

ALT I TOBAKK

Kommisjonær for A.s Norsk Tipping

DÆLENENGEN TOBAKK- & FRUKTFORBETNING

Thorolf Ruud Sannergt. 28, Tlf. 37 22 21

STEDET PÅ «LØKKA»
for Tobakk - Sjokolade - Frukt

P. RØIS — Schleppegrells gate 30
vis à vis Folkets Hus

O. MØRK — Kolonialforretning
Innehaver: Viktor A. Mørk
Fossveien 21 — Telefon 37 05 00
Alltid nybrent kaffe —
Varer bringes

Gjør Deres innkjøp i

V I S T R A Dame- og Barnekonfeksjon
Trondheimsveien 80, telef. 37 26 65
Kjoler, undertøy, strømper,
metervarer m. m.

Alt i avskrivning og stensilering utføres pent og hurtig.

GRÜNERLØKKENS AVSKRIVNINGSKONTOR
Tilsluttet Avskrivningskontorenes Landsforening
Thv. Meyersgt. 21 - Tlf. 37 38 92

S JAKaler

har jeg ikke — men mår — mink.
Pelskåper — ferdige og etter mål.
Ellers alt i pelsvarer. — Rep: utføres.

BUNTMAKER O. BEKKER - LARSEN
Ebbelsgt. 5 Telefon 42 65 08

FOLKETEATRETS HERREFRISØR

EGGUM & EGEN

Youngstorget 2

Høstens nyheter i

GARDINER *ankommet.*

BESTILLINGER PÅ SØM MOTTAS

GARDIN INDUSTRI

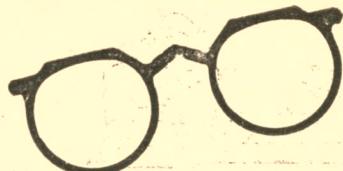
Schlepppegrellsgt. 14 (ved Birkelunden)

Hárdlest André Bjerke's:

Tanker over et sjakkbrett

i Spektrum nr. 6 1953?

Eksp. *Dreyers Forlag* Arbiensgt. 7, Oslo

BRILLER

The logo for Bror Simonsson Optiker consists of a large, elegant, cursive-style letter 'S' positioned above the brand name. The name 'BROR SIMONSSON' is written in a bold, sans-serif font. Below the name, the word 'OPTIKER' is centered, followed by the address 'THV MEYERSGT 51' at the bottom.

Fra en spilleaften i sjakklubben «Stjernen»

Foto: Erl. Toverud

Fra klubbmesterskapet 1954. — I forgrunnen, fra v. ser vi Gunnar Nilsen i kamp mot Carl Keilhau. — Videre formannen Ragnar Borge mot Per Eckbo — samt Ivar Kristoffersen mot Reidar Viring.

Den skal tidlig krøkes. — Ovenfor ser vi materialforvalteren, Harry Nielsen som ivrig tilskuer til et spennende oppgjør mellom Roy (13 år) og broren Jan Erik Askeland (8 år). De venter på juniorklassen.

Innbydelse.

Sjakkinteresserte som ikke er — eller har vært medlem av sjakklubb — innbys til en prøveturnering i våre lokaler i Grünerløkkens Folkets Hus. Turneringen er gratis. Klokkeslager og materiell stilles til disposisjon. Deltagerne vil få den nødvendige veiledning med hensyn til notasjon og bruk av sjakkur.

Anmeldelse kan sendes til form. Ragnar Borge, Markvn. 56 b III, Oslo. Eller ved personlig fremmøte på en av våre spilleaftener — mandager og fredager fra kl. 19,—. Turneringen tar til straks et tilstrekkelig antall deltagere har meldt seg.

Rimelig avbetaling

Lenestoler ..... fra kr. 140

Salonger ..... fra kr. 620

Soveværelser .... fra kr. 975

Spisestuer + løse deler og
eller diverse billige småmøb-
ler.

RINGVEJ MØBELFORRETNING

Torvbakkgt. 10, sidegate nederst i Markvn. — MERK ADRESSEN !

LEIF B. NIELSENS
PENNE-SERVICE
PAPIRFORRETNING

Sjakkmateriell

Fyllepennfabrikk - Reparasjonsverksted

Thv. Meyersgt. 87 - Oslo

Telefon 3775 22 - 37 00 22

O. E. SAMUELSEN

Malermester

Kontor og verksted:

NORMANNSGT. 41
OSLO

Telefon kontor 67 06 29

Telefon privat 37 79 32

ERLING THOMMASSEN
HERREFRISØR
Thv. Meyersgate 25

TORROLV SIMENSEN
HERREEKVIPERING
Thv. Meyersgt. 71 (Schous Plass)
Telefon 37 43 72

GEORG L. NICOLAYSEN
Thv. Meyersgt. 71
Telefon 37 37 79
ALT I KOLONIAL
PRØV MIN GODE KAFFE

Nye — gode og billige bøker
på rimelige rater —

MARKVEIENS BOKSALG
Markveien 38 - Telefon 37 71 71

GRÜNERLØKKENS
SELSKAPSGARDEROBE
Thorvald Meyersgt. 77
Telefon 37 57 89

Utleie av:
SMOKINGER
LIVKJOLER
SKJORTER

S J A K K M A T E R I E L L
kjøper De billigst fra

O L A F B A R D A
Boks 4221 - Oslo

Leveres etter bestilling over
telefon 37 54 94

Innmeldingskjema for junioravd.

Jeg søker herved om opptagelse som medlem i sjakklubben «Stjernen»s junioravdeling.

Navn .....

Adr. ....

Født ..... Elev av ..... skole

Jeg erklærer meg enig i at ovennevnte, som er min sønn, blir opptatt som medlem av sjakklubben «Stjernen»s junioravdeling.

..... Underskrift

Innmeldingskjema for senioravd.

Jeg søker herved om opptagelse i sjakklubben «Stjernen»s senioradeling.

Navn .....

Adr. ....

Født ..... Stilling .....

Har De tidligere vært medlem av noen sjakklubb? .....

I tilfelle hvilken? .....

Påmeldingskjema – prøveturnering

Jeg melder meg til sjakklubben «Stjernen»s prøveturnering i sjakk.

Navn .....

Adr. ....

Født ..... Stilling .....

KLIPP UT SKJEMAENE — De kan sendes pr. post til klubbens formann Ragnar Borge, Markvn. 56 B, III, eller ved personlig frammøte i vårt lokale Grunerløkka Folkehus, hver mandag og fredag etter kl. 19 (7).

be om sko med **STJERNELÆR**

Det riktige trekk . . .

— Som erfaren sjakkspiller tenker De nøye gjennom Deres trekk. De har også sikkert oppdaget at denne fremgangsmåten med hell lar seg oversøre til det daglige liv.

Når det gjelder innkjøp av en elektrisk barbermaskin, bør De få Philishave demonstert før De bestemmer Dem. Da kan De være trygg på at De vil ta det riktige trekk.

**Prøv
filibering**
- det tar skjegget!

De vet ikke hvor vellykket elektrisk barbering kan være før De har prøvet PHILISHAVE med dobbelt skjærehode

PHILIPS
PHILISHAVE
DEMONSTRASJON

hver dag hos

A/S Elektrisk Utstyr

Thv. Meyers gt. 49 - Oslo
Telefon 37 02 82 - 37 71 13

SJAKKLUBBEN
«STJERNEN»
MEDLEMMER

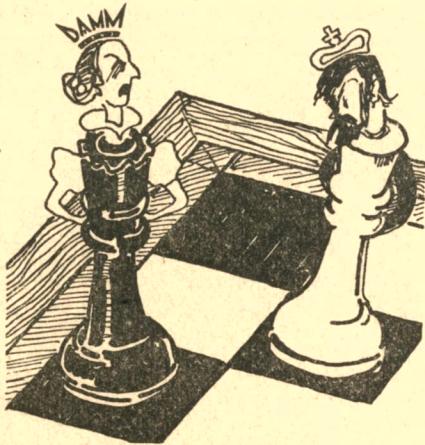
ønsker

alle sjakkinteresserte

velkommen

til vår klubb!

DAMM
SJAKK

Alt i SJAKKLITTERATUR
Tyske, engelske, danske, sven-
ske og norske bøker om sjakk
og sjakkspill.

SJAKKBRIKKER — forskjellige størrelser
PLASTIKKBRIKKER — PLASTIKKBRETTER
REISESJAKK — LOMMESJAKK — MAPPER
SJAKKSJKJEMAER M. M. — BARE SPØR OSS !

Spesialister DAMM siden 1843.

N. W. DAMM & SØNS BOKHANDEL

ØVRE SLOTTSGT. 6, OSLO